

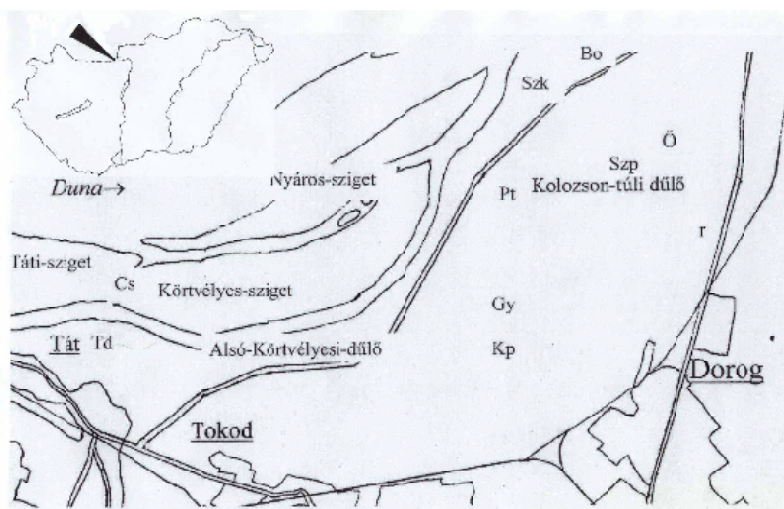
Adatok az esztergomi Duna-ártér flórájához

BARINA Zoltán

MTM Növénytára BUDAPEST H-1476 Pf.: 222.

Bevezetés

Esztergom környékén, a Duna mentén, valamint a Pilis és Gerecse közti medencében, hajdan nagy területen jellemzőek voltak a vizes élőhelyek (mocsár- és láprétek, iszaptársulások, tavak, tocsogók), sőt a Gerecse belsejében is előfordultak (Dág, Sárísáp, Nagysáp) (FEICHTINGER 1899). Híresek voltak a Gerecse hegység déli és nyugati peremén fakadó hőforrások is (BOROS 1937). Mára e vizes élőhelyek túlnyomó többsége vagy teljesen megsemmisült, vagy oly mértékben átalakult, hogy a hajdani vegetáció csak nyomokban ismerhető fel. Ma a környéken legnagyobb kiterjedésben Esztergomtól DNy-ra maradtak fenn ilyen területek a Duna mentén: a Kolozson-túli dűlő lápréteje és a Táti-szigetek (Táti szigetecsoport) Tát és Esztergom között; ezek és a csatlakozó területek képezik jelen dolgozat témáját (ld. 1. térkép).

1. térkép. A vizsgált terület elhelyezkedése (balra) és részei (jobbra)

Korábbi kutatások

A Kisalföld Esztergom körüli részeiről elsőként KERNER (1867) közöl adatokat. Jelentősek voltak GRUNDL (1865 és herbáriumi adatok alapján), valamint FEICHTINGER kutatásai, akinek az első, konkrétan Esztergom környékének növényvilágával foglalkozó munkát köszönhetjük (1864): ekkor a ma Szlovákiához tartozó Kőhidgyarmat, Nána, Muzsla környéki, általa rónának nevezett területekkel foglalkozik. Az 1899-es „Esztergom megye és környékének flórája” című művében (FEICHTINGER 1899) foglalja össze mindazt, amit addig megismert a Gerecse, a Duna-ártér és a Pilis növényvilágából. Az általa közölt fajok lelőhelyének leírása alapján (gyakori fajok előfordulásait nem részletezi) 118 fajról állíthatjuk, hogy előfordult a szigetek valamelyikén (számos esetben helymegjelölése nem pontos pl. „dunai szigetekben”, vagy „az esztergomi dunai szigeten”, mely egyaránt vonatkozhat az esztergomi Primás szigetre vagy az Esztergomhoz tartozó, de a Táti-szigetek részét képező Körtvélyes- és Nyáros-szigetre). Boros többször is járt a szigetekre (1917, 1918, 1925), de mindig csak „átutazóban”, és az is bizonytalan, hogy az általa „Táti sziget”-nek nevezett, sziget valójában melyik is volt a 3 nagy (Táti-, Körtvélyes-, Nyáros-sziget) sziget közül.

Értékes adatnak számított a Kolozson-túli dűlőn (Kenyérmezőmajor) az *Allium suaveolens* Jacq. felfedezése (BÁNÓ cit. in BOROS 1953) és megtalálta itt ANDREÁNSZKY a *Gentiana austriaca* (A. et J. Kern.) Holub -t (cit. in BOROS 1953). GONDOLA (1956, ELTE Botanikus Kert: leporelló), majd KOVÁCS (1957, 1962) gazdagítja ismereteinket az innen származó 4 cönológiai felvétellel. KÁRPÁTI Z. (1947), KÁRPÁTI I. - KÁRPÁTI V. (1958), KÁRPÁTI - PÉCSI - VARGA (1963), dolgozataikban a Duna árterének

növényzetével foglalkoztak, adataik a tárgyalat területen kívülről származnak (Neszmély, Süttő, Esztergomtól K-re). A közelmúltban a vizsgált területtől K-re levő láprétekről jelentek meg dolgozatok (PENKSZA 1991, 1992), valamint BAUER - BARNA (1999) közli a területéről néhány mások által észlelt növény előfordulását.

Anyag és módszer

A terület flórájának vizsgálata alapját az 1994 óta folyó terepbejárásaim és az ezzel kapcsolatos herbáriumi anyag gyűjtése képezik. A bejárások a következő, itt tárgyalat területeket érintették: Tát: Táti-sziget, kőgát a temető mellett, Dunapart, Csitri-ér, Alsó-Körtvélyesi-dűlő, Esztergom: Kolozson-túli-dűlő, Körtvélyes-sziget, Nyáros-sziget, Szentléleki-patak, repülőtér, Gyöpöki-földek, Szentkirályi-Duna-dűlő, Bottyán-tói-földek, Öreg-tó, Pap-ere, Pap-ere-tó. Ezek eredményeként adom meg a terület edényes flórájának listáját, mely az irodalmi adatokat nem tartalmazza. Nem tüntetem fel, hogy az általam közölt előfordulások közül melyek tekinthetők újnak, mivel így a különböző gyomfajok nagy része „új” előfordulásként tűnne fel, ami természetesen nem valószínű, másrészt valóban új előfordulás igazolásának előfeltétele lenne a hazai gyűjtemények herbáriumi anyagainak átnézése. Néhány esetben fontosnak tartok apróbb megjegyzéseket fűzni egyes fajok előfordulásához, ezeket adott faj előfordulásainak felsorolása után teszem meg.

Az egyes területek bemutatása

A Táti-szigetek

A Gönyü és Garamkövesd közötti síkvidéki jellegű Dunaszakaszon kialakult számos sziget (Ácsi-sziget, Neszmélyi sziget, Nyergesújfalui-sziget, Táti-szigetek, Prímás-sziget, Kövesdi-sziget, Helembai-sziget, Fogarasi-sziget, Törpe-sziget) közül a legnagyobb az Esztergomtól Dny-ra, a Duna 1729-1719. fkm-e között található a mintegy 450 ha kiterjedésű Táti szigetecsoport (Táti-szigetek), mely 3 nagyobb (Táti-, Körtvélyes-, Nyáros-) és két kisebb (Csitri- és Turán-) szigetből, valamint egy, a főmederben levő és csak igen alacsony vízálláskor kiemelkedő zátonyból áll.

A szigeteket régóta hasznosították különféle célokra: a réteken legeltettek (az állatokat csak télre vitték be a faluba komppal), az erdőkben tüzelőt gyűjtöttek, időnként természetek gabonát is, a Körtvélyes-sziget neve pedig utal hasznosítási módjára: sokféle voltak gyümölcsösök. Nádas mindig is kevés volt, így a táti gazdák főként csere útján jutottak hozzá. Az ötvenes évektől megindult a hatalmas füzekből (nem voltak ritkák a 1,5 m törzsátmérőjű fák) álló ligeterdők letermelése és helyettük nyárültetvények létrehozása (HOPP 1988). A pusztítást az 1977. szeptember 16-án a Gabčíkovo – Nagymarosi Vízlépcsőrendszer megvalósításáról szóló szerződés tette teljessé: a megmaradt faállományt is kiirtották, mivel a szigetek megsemmisülésre ítéltettek.

A szigetek képe a sorozatos beavatkozások hatására jelentősen átalakult (HOPP 1988), így a társulásokra való felbontás helyett informatívabb néhány, a feltételezett „eredeti” (a drasztikus beavatkozások előtti) vegetációra utaló faj előfordulását kiemelni.

A Táti- és Nyáros-szigeten uralkodó nemesnyárasokban tömeges a *Solidago gigantea* Ait., alatta gyakori a *Scilla vindobonensis* Speta valamint közte az *Equisetum moorei* Newman. E két szigeten a keményfa-ligeterdők, sőt az ártéri kaszálók, láprétek fajai is igen ritkák, ilyen az *Impatiens noli-tangere* L., *Alnus glutinosa* (L.) Gartn. (néhány fa), *Viola elatior* Fr. (1tő), *Selinum carvifolia* L. (4 tő), *Molinia sp.* (kis folt). Értékes élőhelyet képvisel a Nagyduna felé eső oldalon (Ebedi-oldal) a két sziget teljes hosszában kialakított töltés, ahol számos növény telepedett meg az áradásokkal (*Dryopteris filix-mas* (L.) Schott, *Astragalus asper* Wulf., *Chamaenerion angustifolium* (L.) Scop.) vagy ez vált számára a szigetekeken a legjellemzőbb élőhellyé (*Blackstonia acuminata* (Koch et Ziz) Domin, *Lathyrus sylvestris* L.).

A Körtvélyes-szigeten nagy kiterjedésű mocsárrétek, időszakos vízállások, sztyeprétek mozaikja található. A legmélyebb részeken, ahol gyakran megáll a víz, jellemző az *Iris pseudacorus* L., *Lysimachia vulgaris* L., *Senecio paludosus* L., ilyen helyen fordul elő a *Lathyrus palustris* L. is. Ezek szegélyzónájában a *Carex disticha* Huds., néhol a *Carex panicea* L. és *Plantago altissima* L. meghatározó. Kissé magasabban megjelenik a *Viola pumila* Chaix., *Iris sibirica* L. és *Orchis militaris* L. Ebben a zónában már száraz sztyeppréti elemek is előfordulnak, de csak a magasabb térszíneken válnak jellemzővé, ilyenek: a tájképileg is meghatározó *Peucedanum cervaria* (L.) Lap. és *P. alsaticum* L.; az igen gyakori *Orobancha gracilis* Sm. vagy a már FEICHTINGER (1899) által az esztergomi szigeten megtalált *Artemisia pontica* L.

Kolozson-túli-dűlő (Kenyérmezőmajor)

A Kenyérmezőmajori lápréteket sem kerülte el a „civilizáció”: a valamikor Táttól Esztergomig húzódó „ingoványos” területek jelentősen visszahúzódtak: az esztergomi Öreg-tóban ma alig van nyílt vízfelület, és a Kolozson-túli dűlő fel nem szántott „magja” alig éri el a 150 ha-t, ennek jó része is erősen degradált. Jó állapotú láprétfoltok beszántása ma sem ritka (így tűntek el a közelmúltban a *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó és a *Scorzonera humilis* L., *Taraxacum palustre* (Lyons) Symons egyes állományai, melyeket néhány évvel korábban találtam meg. Helyükön ma kukorica „terem”).

A Kolozson-túli dűlő lápréjtének megmaradt része is igen értékes. A nagy kiterjedésű nádasok szegélyzónájában jellemző a *Lathyrus palustris* L. és a *Gentiana pneumonanthe* L. Utóbbi faj szárazabb részekben is szép számmal megtalálható. Igen gyakori az *Allium suaveolens* Jacq., mellette jóval ritkább az *Allium angulosum* L. Nedves-vizes helyeken gyakori a *Schoenus nigricans* L. és a *Cladium mariscus* (L.) Pohl., előfordul az *Eriophorum angustifolium* Honckey és *E. latifolium* Hoppe, a *Samolus valerandi* L. Egy mélyedésben található a *Ranunculus lingua* L. kis állománya, egy másikban pedig a *Cirsium brachycephalum* Juratzka pár töve, a Pap-ere iszapos-tocsogós részén és az Öreg-tó szélén pedig pár tő *Oenanthe fistulosa* L. Szintén említést érdemel a rétek körül lucernásokban előforduló *Carex secalina* Wahlbg.

A lápréteket északról szegélyező homoki gyepeknek mára csak degradált állományai vannak meg, jelentősebb fajuk az *Achillea ochroleuca* Ehrh., melynek két általam ismert állománya közül az egyik a közelmúlt tereprendezései során megsemmisült.

Alsó-Körtvélyesi-dűlő

A Tát melletti Alsó-Körtvélyesi dűlő a Duna árterében fekszik, korábban kaszálták, legeltették, időnként beszántották. Jellemző az *Eryngium planum* L., *Colchicum autumnale* L., *Plantago altissima* L., *Carex vulpina* L., a Duna menti ligeterdősávban pedig a *Leucojum aestivum* L.

Tát: Kőgát

Külön ki kell emelni a Táti temető alatti part és a Táti-sziget Ny-i csúcsa között épített kőgát környéki iszaptársulásokat. Itt előfordul két, korábban a közelből sehonnán sem említett növény: a *Veronica peregrina* L., mely egyes években gyakori, és a *Bidens frondosa* L., mely emellett a Szentkirályi-Duna-dűlő iszapján is megtalálható. Említésre méltó még a *Limosella aquatica* L., a *Rorippa palustris* (L.) Bess., és a *Gnaphalium uliginosum* L. előfordulása.

Szántók

A Duna mentén a fent említett területek között nagy kiterjedésű szántók vannak, ahol több „fontos” adventív fajt sikerült megtalálnom, mint a *Panicum capillare* L., *Senecio vernalis* W. et K., *Iva xanthiifolia* Nutt. Ezekkel a területekkel részletesebben foglalkozott PINKE (1999).

Enumeráció

Az alábbi listában saját adataimat sorolom fel SOÓ (1980) szerinti sorrendben, a faj neve után feltüntetve a vizsgált területen belüli előfordulásait. Az alkalmazott rövidítések a következők:

11: 11-es út mellett; Ak: Alsó-Körtvélyesi-dűlő; Bo: Bottyán-tói-földek; Cs: Csitri-ér; G: Tát: Kőgát; Gy: Gyöpöki-földek; Ke: Kenyérmezői-patak; Ko: Kolozson-túli-dűlő; Ksz: Körtvélyes-sziget; Nysz: Nyáros-sziget; Ö: Öreg-tó; Pe: Pap-ere; Pt: Pap-ere-tó; r: repülőtér; Szk: Szentkirályi-Duna-dűlő; Szp: Szentléleki-patak; TD: Tát: Dunapart; Tsz: Táti-sziget
A nevezéktan SIMON (1992) művét követi.

3 *Caltha palustris* L.: Ko, Ke, Ksz, Tsz,
14 *Consolida regalis* S. F. Gray: Ko, Tsz,
30 *Clematis recta* L.: Ko, Ksz,
32 *Clematis integrifolia* L.: TD, Ksz,
40 *Batrachium trichophyllum* (Chaix) van den Bosch: Ko,
43 *Ficaria verna* Huds.: Szp, TD, Ksz, Nysz, Tsz,
46 *Ranunculus lingua* L.: Ko, egy kisebb árokban
47 *Ranunculus sceleratus* L.: Ko,

48 *Ranunculus repens* L.: Ko, Szp,
50 *Ranunculus sardous* Cr.: Ko,
53 *Ranunculus acris* L.: Ko, Ksz,
64 *Thalictrum simplex* L.: K,
65 *Thalictrum flavum* L.: Ko, Ksz, Tsz,
66 *Thalictrum lucidum* L.: Ksz,
74 *Ceratophyllum demersum* L.: Tsz,
76 *Aristolochia clematitis* L.: Ko, Szp, r, TD,
83 *Pyrus pyraeaster* Burgsd.: Ksz, Tsz,

- 86 *Malus sylvestris* (L.) Mill.: Tsz,
 95 *Crataegus monogyna* Jacq.: Szp, Ksz, Tsz,
 99 *Rubus caesius* L.: Tsz,
 178 *Potentilla supina* L.: Ko, G, Tsz,
 179 *Potentilla anserina* L.: Ko,
 180 *Potentilla erecta* (L.) Räschel: Ko,
 181 *Potentilla reptans* L.: Ko, TD, Ksz,
 182, 99 *Potentilla argentea* : Ko,
 188 *Potentilla inclinata* Vill.: Ko,
 199 *Filipendula vulgaris* Mönch: Ko, Ksz, Tsz,
 200 *Agrimonia eupatoria* L.: Ko, Ksz,
 203 *Sanguisorba officinalis* L.: Ko, Ksz, ny, Tsz,
 229 *Rosa canina* L.: Ko,
 233 *Padus avium* Mill.: Tsz,
 246 *Sedum acre* L.: G,
 248 *Sedum sexangulare* L.: Ko,
 256 *Saxifraga tridactylites* L.: r,
 268 *Genista tinctoria* L.: Ko, Sz
 277 *Chamaecytisus austriacus* (L.) Link: Ko,
 283 *Ononis spinosa* L.: Ko, Tsz,
 289 *Medicago lupulina* L.: Tsz,
 290 *Medicago sativa* L.: Tsz,
 291 *Medicago falcata* L.: Ko, Tsz,
 292 *Medicago x varia* Martyn: Tsz,
 294 *Medicago minima* (L.) L.: Ko,
 300 *Melilotus officinalis* (L.) Pall.: Ko, Tsz,
 301 *Melilotus albus* Desr.: Tsz,
 302 *Trifolium campestre* Schreb.: Gy, Tsz,
 307 *Trifolium montanum* L.: Ksz, Tsz,
 308 *Trifolium hybridum* L.: Ak, Ko, Sz
 309 *Trifolium repens* L.: Tsz,
 313 *Trifolium fragiferum* L.: Ko,
 319 *Trifolium alpestre* L.: Ksz, Tsz,
 323 *Trifolium incarnatum* L.: Ko, lucernás szélén
 325 *Trifolium pratense* L.: Ko, r, Ksz, Tsz,
 327 *Trifolium arvense* L.: Ko,
 332 *Tetragonolobus maritimus* (L.) Roth: Ko, r,
 335 *Lotus corniculatus* L.: Ko, Ksz, Tsz,
 337 *Amorpha fruticosa* L.: Tsz,
 338 *Galega officinalis* L.: Szp,
 339 *Robinia pseudo-acacia* L.: Ko, Tsz,
 346 *Astragalus cicer* L.: Ko, Tsz,
 347 *Astragalus asper* Wulf.: Tsz, a töltésen,
 korábban a környékből nem közölték
 356 *Coronilla varia* L.: Ko, r, Tsz,
 363 *Vicia hirsuta* (L.) S. F. Gray: Ko, Tsz,
 366 *Vicia dumetorum* L.: r,
 372 *Vicia cracca* L.: Ko, Sz,
 375 *Vicia sepium* L.: Sz,
 377 *Vicia grandiflora* Scop.:
 390 *Lathyrus palustris* L.: Ko, Ksz, kis számban
 392 *Lathyrus pratensis* L.: Ko, Ksz,
 395 *Lathyrus tuberosus* L.: Ksz,
 396 *Lathyrus sylvestris* L.: Ksz, Tsz,
 410 *Lythrum hyssopifolia* L.: Ko,
 412 *Lythrum virgatum* L.: Ksz,
 413 *Lythrum salicaria* L.: Ko, Sz,
 423 *Epilobium tetragonum* L.: Nysz, töltésen
 425 *Epilobium angustifolium* (L.) Holub: Nysz,
 429 *Oenothera salicifolia* Desf.: Tsz,
 434 *Myriophyllum spicatum* L.: Szp,
 439 *Polygala comosa* Schkuhr: Ko, Ksz,
 443 *Polygala amarella* Cr.: Ko, Sz,
 449 *Acer negundo* L.: Sz,
 450 *Impatiens noli-tangere* L.: Ksz, Tsz,
 451 *Impatiens parviflora* DC.: Tsz,
 455 *Euonymus europaea* L.: Ksz, Tsz,
 457 *Rhamnus catharticus* L.: Ko, Tsz,
 459 *Frangula alnus* Mill.: Ko, TD, Tsz,
 460 *Vitis sylvestris* C. C. Gmel.: TD, Ksz, Tsz,
 466 *Cornus sanguinea* L.: Ko, Tsz,
 471 *Eryngium planum* L.: TD, Ak
 476 *Chaerophyllum temulum* L.:Bo,
 480 *Anthriscus sylvestris* (L.) Hoffm.: r,
 483 *Torilis arvensis* (Huds.) Link: Tsz,
 507 *Pimpinella saxifraga* L.: Ko,
 509 *Berula erecta* (Huds.) Coville: Szp,
 510 *Sium latifolium* L.: Ko,
 513 *Seseli annuum* L.: Ko,
 518 *Oenanthe aquatica* (L.) Poir.:Bo, Szp, Pt,
 519 *Oenanthe fistulosa* L.: Pe, Ö, alig
 522 *Aethusa cynapium* L.: Ko,
 527 *Selinum carvifolia* (L.) L.: Tsz,
 529 *Angelica sylvestris* L.: Ko, Tsz,
 533 *Peucedanum cervaria* (L.) Lap.: Ksz,
 535 *Peucedanum alsaticum* L.:Bo, Ksz,
 539 *Pastinaca sativa* L.: Szp, Tsz,
 545 *Daucus carota* L.: Ko, Ksz, Tsz,
 555 *Galium boreale* L.: Ko, Ksz,
 556 *Galium rubioides* L.: Tsz,
 560 *Galium aparine* L.: Ko, Sz,
 566 *Galium uliginosum* L.: Ko,
 567 *Galium palustre* L.: Ko, Szk, Ksz,
 567, 1 *Galium elongatum* C. Presl: Ko, Ksz, Tsz,
 571 *Galium verum* L.: Ko, Tsz,
 573 *Galium mollugo* L.: Ko,
 579 *Sambucus nigra* L.: Szp, Ksz, Tsz,
 591 *Valerianaella locusta* (L.) Latterade: Szp,
 594 *Valeriana officinalis* L.: Ko, Sz,
 595, 99 *Valeriana officinalis* : Ksz,
 596 *Valeriana dioica* L.: Ko,
 598 *Dipsacus laciniatus* L.: Ko, Nysz,
 599 *Dipsacus sylvestris* Huds.: Ko, Nysz,
 602 *Succisa pratensis* Mönch: Ko, Sz,
 604 *Knautia arvensis* (L.) Coult.: Ko, Ksz, Tsz,
 609 *Scabiosa ochroleuca* L.: Ko,
 616 *Lavatera thuringiaca* L.: Tsz,
 619 *Althaea officinalis* L.: Ko,
 625 *Hibiscus trionum* L.: Ko,
 627 *Linum catharticum* L.: Ko, Ksz,
 633 *Linum austriacum* L.: r, Tsz,
 648 *Geranium pusillum* Burm. f.: Ko,

- 655 *Erodium ciconium* (L.) L'Hérit.: Ko,
665 *Euphorbia palustris* L.: Ko, Sz,
676 *Euphorbia cyparissias* L.: Ko,
677 *Euphorbia esula* L.: Szp, Ko, Ksz
678 *Euphorbia lucida* W. et K.: Ksz, Tsz,
679 *Euphorbia virgata* W. et K.: TD, Tsz,
682 *Euphorbia falcata* L.: Ko,
685 *Euphorbia exigua* L.: Ko,
693 *Centaurium littorale* (Turn.) Gilmour: Ko,
Tsz,
694 *Centaurium erythraea* Rafn: Ko, Sz,
695 *Centaurium pulchellum* (Sw.) Druce: Ko,
696 *Blackstonia acuminata* (Koch et Ziz) Dom.:
Ko, Ksz, ny, Tsz,
700 *Gentiana pneumonanthe* L.: Ko, Sz, nem
ritka
706 *Vincetoxicum hirundinaria* Medik.: Ksz, ny,
Tsz,
711 *Cuscuta epithymum* (L.) L.: Ko,
714 *Cuscuta campestris* Yuncker: Ko,
716 *Convolvulus arvensis* L.: Ko, Tsz,
718 *Calystegia sepium* (L.) R. Br.: Ko,
720 *Heliotropium europaeum* L.: Ko,
723 *Cynoglossum officinale* L.: Ko,
728 *Asperugo procumbens* L.: Ko, r,
730 *Symphytum officinale* L.: Ko, Szp, Sz,
736 *Nonea pulla* (L.) Lam. et DC.: r,
743 *Myosotis palustris* (L.) L.: Pe, TD, Ksz, Tsz,
756 *Cerinth minor* L.: Tsz,
760 *Verbena officinalis* L.: Bo, Tsz,
765 *Ajuga genevensis* L.: Sz,
769 *Teucrium chamaedrys* L.: Ko, r,
771 *Scutellaria hastifolia* L.: Ksz,
772 *Scutellaria galericulata* L.: Ko,
780 *Glechoma hederacea* L.: Ko, Nysz,
784 *Prunella vulgaris* L.: Ko, Tsz,
789 *Galeopsis ladanum* L.: Tsz,
797 *Lamium purpureum* L.: TD,
800 *Leonurus cardiaca* L.:
802 *Ballota nigra* L.: Tsz,
803 *Betonica officinalis* L.: Ksz,
807 *Stachys palustris* L.: Szk, Ko, Sz,
813 *Salvia austriaca* Jacq.: r,
816 *Salvia pratensis* L.: Ko, r, Ksz,
827 *Thymus glabrescens* Willd.: Ko,
834 *Lycopus europaeus* L.: Ko,
836 *Mentha pulegium* L.: G,
842 *Mentha aquatica* L.: Ko,
843 *Mentha arvensis* L.: Tsz,
853 *Solanum dulcamara* L.: Ko,
857 *Datura stramonium* L.: Ko,
858 *Verbascum phoeniceum* L.: Ko,
859 *Verbascum blattaria* L.: Ko, Nysz,
862 *Verbascum phlomoides* L.: Ko,
867 *Verbascum nigrum* L.: Tsz,
869 *Kickxia spuria* (L.) Dum.: AK,
870 *Kickxia elatine* (L.) Dum.: Ko,
872 *Linaria genistifolia* (L.) Mill.: Tsz,
873 *Linaria vulgaris* Mill.: Ksz, Tsz,
877 *Chaenorhinum minus* (L.) Lange: Ko, G,
881 *Scrophularia umbrosa* Dum.: Ko, ny, Tsz,
882 *Gratiola officinalis* L.: Ko, Ksz, Tsz,
883 *Limosella aquatica* L.: G,
885 *Veronica anagallis-aquatica* L.: Gy, Cs,
886 *Veronica anagalloides* Guss.: Ko, Szk,
894 *Veronica prostrata* L.: Ko,
898 *Veronica longifolia* L.: Szk, ny, Tsz,
905 *Veronica triphyllos* L.: Ko,
907 *Veronica arvensis* L.: r,
913 *Veronica hederifolia* L.: Ko, Tsz,
913, 1 *Veronica peregrina* L.: G, iszapon, változó
számban; korábban a környékből nem
közölték!
929 *Odontites vulgaris* Mönch: Tsz,
931 *Rhinanthus serotinus* (Schönheit) Oborny:
Ko,
935 *Rhinanthus alectorolophus* Poll.: Ko,
958 *Orobanche gracilis* Sm.: Ksz, réten nem
ritka; a szigetekről eddig nem közölték
965 *Plantago arenaria* W. et K.: Ko, r,
967 *Plantago maritima* L.: Ko,
970 *Plantago lanceolata* L.: Tsz,
971 *Plantago altissima* L.: Ko, Ksz, Nysz, Tsz,
973 *Plantago media* L.: Ksz,
974 *Plantago major* L.: Tsz,
981 *Papaver rhoeas* L.: Ko,
999 *Sinapis arvensis* L.: Ko,
1000 *Sinapis alba* L.: Ko,
1014 *Lepidium ruderales* L.: TD,
1023 *Thlaspi arvense* L.: Ko, r,
1031 *Capsella bursa-pastoris* (L.) Medik.: Ko,
Tsz,
1041 *Alyssum tortuosum* W. et K.: Ko, r,
1042 *Alyssum alyssoides* (L.) L.:
1045 *Berteroa incana* (L.) DC.: r,
1048 *Draba nemorosa* L.: Ko,
1051, 01 *Erophila verna* (L.) Chev.: Ko, r
1059, 01 *Cardamine pratensis* L.: Ksz,
1064 *Barbarea stricta* Andr.: TD,
1071 *Arabis hirsuta* (L.) Scop.: r,
1074 *Rorippa palustris* (L.) Bess.: Ko, G, Tsz,
1075 *Rorippa austriaca* (Cr.) Bess.: Ksz,
1076 *Rorippa amphibia* (L.) Bess.: G,
1077 *Rorippa sylvestris* (L.) Bess.: G, Tsz,
1081 *Malcolmia africana* (L.) R. Br.: Tsz,
1090 *Erysimum diffusum* Ehrh.: Ko, r,
1092 *Alliaria petiolata* (M. B.) Cavara et Grande:
Tsz,
1093 *Descurainia sophia* (L.) Webb:
1098 *Sisymbrium altissimum* L.: Ko,
1102 *Camelina microcarpa* Andr.: Ko, r,
1106 *Reseda lutea* L.: Ko, Sz,

- 1113, 1 *Helianthemum ovatum* (Viv.) Dun.: Ko,
 1130 *Viola pumila* Chaix: Ksz
 1131 *Viola elatior* Fr.: Tsz,
 1148 *Hypericum perforatum* L.: Ko, Tsz,
 1169 *Campanula sibirica* L.: Ko,
 1177 *Campanula patula* L.: Ksz,
 1179 *Legousia speculum-veneris* (L.) Chaix: Ko,
 1184 *Eupatorium cannabinum* L.: Ko,
 1187 *Solidago gigantea* Ait.: Ko, Ksz, Tsz,
 1191, 01 *Aster sedifolius* L.: Ksz,
 1194 *Aster novi-belgii* L.: TD
 1199 *Stenactis annua* (L.) Nees: Tsz,
 1200 *Erigeron canadensis* L.: G, Tsz,
 1201 *Erigeron acris* L.: Tsz,
 1209 *Gnaphalium uliginosum* L.: G,
 1210 *Gnaphalium luteo-album* L.: Ko,
 1215 *Inula salicina* L.: Ko, Ksz,
 1219 *Inula britannica* L.: Ko, Sz,
 1221 *Pulicaria vulgaris* Gärtn.: Ko,
 1227 *Ambrosia artemisifolia* L.: Ko, G, Tsz,
 1228 *Iva xanthiifolia* Nutt.: Szk,
 1229 *Xanthium spinosum* L.: Ko,
 1231 *Xanthium italicum* Moretti:Bo, Ko, G,
 1238 *Bidens frondosa* L.: Szk, G, a környékből
 eddig nem közölték
 1245 *Anthemis ruthenica* M. B.: Ko,
 1247 *Achillea ochroleuca* Ehrh.: Ko,
 1248 *Achillea nobilis* L.: Tsz,
 1251 *Achillea asplenifolia* Vent.: Ko,
 1252 *Achillea millefolium* L.: Ko,
 1253 *Achillea collina* J. Becker: Ko, Tsz,
 1257 *Matricaria chamomilla* L.:
 1258 *Matricaria maritima* L.: Ko, Tsz,
 1260, 99 *Chrysanthemum leucanthemum* : Ko,
 Sz,
 1264 *Tanacetum vulgare* L.: Tsz,
 1265 *Artemisia vulgaris* L.: Tsz,
 1266 *Artemisia pontica* L.: Ksz,
 1268 *Artemisia absinthium* L.: Tsz,
 1270, 02 *Artemisia campestris* L.: Sz,
 1275 *Tussilago farfara* L.: Ko,
 1276 *Petasites hybridus* (L.) G. M. Sch.: Szp, a
 környéken alföldi részről nem közölték
 1290 *Senecio vernalis* W. et K.: Ko,
 1292, 01 *Senecio erucifolius* L.: Ko,
 1293 *Senecio jacobaea* L.: Nysz,
 1294 *Senecio erraticus* Bert.: Ko,
 1296 *Senecio paludosus* L.: Ko, Ksz, Tsz,
 1304 *Xeranthemum annuum* L.: Nysz,
 1307 *Carlina vulgaris* L.: Tsz,
 1307, 02 *Carlina vulgaris* L.: Ko,
 1314 *Carduus acanthoides* L.:
 1316 *Carduus crispus* L.: Tsz,
 1319 *Cirsium vulgare* (Savi) Ten.: Tsz,
 1322 *Cirsium arvense* (L.) Scop.: Ko,
 1323 *Cirsium brachycephalum* Jur.: Ko,
 1325 *Cirsium canum* (L.) All.: Ko,
 1332 *Serratula tinctoria* L.: Ko, Sz,
 1337 *Centaurea cyanus* L.: Ko
 1344 *Centaurea sadlerana* Janka: Ko,
 1349 *Centaurea jacea* L.: Ksz,
 1350 *Centaurea pannonica* (Heuff.) Simk.: Tsz,
 1351, 99 *Centaurea jacea* : Ko,
 1358 *Cichorium intybus* L.: Tsz,
 1359 *Lapsana communis* L.: Tsz,
 1364 *Leontodon autumnalis* L.: Ko, Sz
 1365 *Leontodon hispidus* L.: Ko,
 1367 *Picris hieracioides* L.: Tsz,
 1369 *Tragopogon dubius* Scop.: Tsz,
 1370 *Tragopogon orientalis* L.: Ko,
 1375 *Scorzonera parviflora* Jacq.: Ko,
 1376 *Podospermum canum* C. A. Mey.: Ko,
 1378 *Chondrilla juncea* L.: r, Tsz,
 1379 *Taraxacum serotinum* (W. et K.) Poir.: Tsz,
 1381 *Taraxacum laevigatum* (Willd.) DC.: Ko,
 1383 *Taraxacum palustre* (Lyons) Simons: Ko,
 1384 *Taraxacum officinale* Weber: Szp, Ksz, Tsz,
 1389 *Lactuca saligna* L.: Nysz,
 1391 *Sonchus palustris* L.: Szp,
 1392 *Sonchus arvensis* L.: Ko,
 1394 *Sonchus asper* (L.) Hill: Ko,
 1399 *Crepis rhoeadifolia* M. B.: Tsz,
 1400 *Crepis tectorum* L.: Ko,
 1401 *Crepis biennis* L.: Ko,
 1406 *Crepis setosa* Hall. f.: Ko,
 1408, 99 *Hieracium pilosella* L.:
 1425 *Hieracium umbellatum* L.: Tsz,
 1435 *Oxybaphus nyctagineus* (Michx.) Sweet:
 1437 *Portulaca oleracea* L.: Ko,
 1438 *Agrostemma githago* L.: Ko,
 1441 *Lychnis flos-cuculi* L.: Ksz,
 1443 *Melandrium viscosum* (L.) Celak.: Ko, r,
 1444 *Melandrium album* (Mill.) Garcke: Ko, Tsz,
 1451 *Silene otites* (L.) Wibel: Ko, r,
 1453 *Silene vulgaris* (Mönch) Garcke:Bo, Ko,
 Ksz, Tsz,
 1458 *Silene conica* L.: Ko,
 1459 *Cucubalus baccifer* L.: Nysz,
 1464 *Petrorhagia prolifera* (L.) Ball et Heyw.:
 Ko, r, Tsz,
 1483 *Myosoton aquaticum* (L.) Mönch: Gy, Sz,
 1489 *Cerastium semidecandrum* L.:
 1491 *Cerastium fontanum* Baumg.: Ko,
 1507 *Arenaria serpyllifolia* L.: Tsz,
 1539 *Chenopodium rubrum* L.: Szk, G,
 1541 *Chenopodium glaucum* L.: 11,
 1545 *Chenopodium album* L.: Tsz,
 1547 *Atriplex acuminata* W. et K.: Ko, 11
 1548 *Atriplex littoralis* L.: Szk,
 1550 *Atriplex patula* L.: Szk,
 1552 *Atriplex tatarica* L.: Ko, 11,
 1559 *Kochia laniflora* (S. G. Gmel.) Borb.: Ko,

- 1565 *Salsola kali* L.: Ko,
 1568 *Amaranthus chlorostachys* Willd.: Ko,
 1571 *Amaranthus blitoides* S. Wats.: Tsz,
 1572 *Amaranthus albus* L.: Ko
 1579 *Primula veris* L.: Ko,
 1585 *Samolus valerandi* L.: Ko, Szp,
 1586 *Lysimachia nummularia* L.: Ko, Sz,
 1588 *Lysimachia vulgaris* L.: Bo, Ko, Ksz,
 1591 *Anagallis arvensis* L.: Ko,
 1597 *Rumex acetosella* L.: Ko, r,
 1605 *Rumex crispus* L.: Ksz,
 1607 *Rumex conglomeratus* Murr.: G,
 1613 *Rumex palustris* Sm.: G,
 1617 *Polygonum lapathifolium* L.:
 1622 *Polygonum arenarium* W. et K.:
 1625 *Polygonum aviculare* L.: G,
 1625, 99 *Polygonum aviculare* : Tsz,
 1628 *Reynoutria japonica* Houttuyn: Tsz,
 1629, 3 *Morus nigra* L.: Tsz,
 1630 *Humulus lupulus* L.: Ksz, Tsz,
 1632 *Cannabis sativa* L.: Ko,
 1633 *Urtica dioica* L.: Ko, Tsz,
 1636 *Parietaria officinalis* L.: Ko,
 1637 *Ulmus laevis* Pall.: Ko, Nysz,
 1638 *Ulmus minor* Mill.: Ksz,
 1647 *Alnus glutinosa* (L.) Gärtn.: TD, Ksz,
 1658 *Quercus robur* L.: Ksz,
 1661 *Populus alba* L.: Ko, Sz,
 1662 *Populus nigra* L.: Ko, Sz,
 1668 *Salix caprea* L.: Ksz, ny, Tsz,
 1670 *Salix cinerea* L.: Ko, Ksz,
 1672 *Salix viminalis* L.: TD,
 1673 *Salix rosmarinifolia* L.: Ko,
 1674 *Salix purpurea* L.: Ksz, ny, Tsz,
 1675 *Alisma plantago-aquatica* L.: Tsz,
 1676 *Alisma Igramineum* C. C. Gmel.: Szp,
 1680 *Butomus umbellatus* L.: Szp, G,
 1684 *Hydrocharis morsus-ranae* L.: Ko,
 1688 *Potamogeton nodosus* Poir.: Szp,
 1693 *Potamogeton perfoliatus* L.: Tsz,
 1699 *Potamogeton pectinatus* L.: Tsz,
 1710 *Colchicum autumnale* L.: Ko, Ksz, ny, Tsz,
 1715 *Gagea villosa* (M. B.) Duby: Ko,
 1721 *Gagea pusilla* (F. W. Schmidt) R. et Sch.:
 Ko,
 1725 *Allium angulosum* L.: Ko, Ksz,
 1727 *Allium suaveolens* Jacq.: Ko,
 1734 *Allium sphaerocephalon* L.: Ko,
 1736 *Allium scorodoprasum* L.: Ko, Tsz,
 1737 *Allium atroviolaceum* Boiss.: 11,
 1742, 4 *Scilla vindobonensis* Speta: Ke, Ksz, ny,
 Tsz, 11
 1744 *Ornithogalum boucheanum* (Kunth) Asch.:
 11,
 1750 *Ornithogalum umbellatum* L.: Ko, 11, Sz,
 1752 *Muscari comosum* (L.) Mill.: Ko,
 1756 *Asparagus officinalis* L.: Ksz,
 1761 *Polygonatum latifolium* (Jacq.) Desf.: Tsz,
 1764 *Convallaria majalis* L.: Tsz,
 1766 *Galanthus nivalis* L.: Ksz,
 1768 *Leucojum aestivum* L.: Ko, Ke, Sz,
 1783 *Iris pseudacorus* L.: Ko, Sz,
 1784 *Iris spuria* L.: Ksz,
 1785 *Iris sibirica* L.: Ksz,
 1787 *Juncus bufonius* L.: Ko,
 1790 *Juncus compressus* Jacq.: Sz,
 1795 *Juncus effusus* L.: Szp,
 1799 *Juncus subnodulosus* Schrank: Ko,
 1806 *Luzula campestris* (L.) Lam. et DC.: Ko,
 1813 *Epipactis palustris* (Mill.) Cr.: Ko,
 1829 *Gymnadenia conopsea* (L.) R. Br.: Ko,
 1841 *Orchis militaris* L.: Ko, Ksz,
 1845, 01 *Orchis laxiflora* Lam.: Ko,
 1848 *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó: Ko,
 1856 *Scirpus sylvaticus* L.: Szp,
 1858 *Bolboschoenus maritimus* (L.) Palla: Ko,
 1860 *Holoschoenus romanus* (L.) Fritsch: Ko, r,
 1861 *Schoenoplectus lacustris* (L.) Palla: Ko,
 Ksz, Tsz,
 1862 *Schoenoplectus tabernaemontani* (C. C.
 Gmel.) Palla: Ko, Ksz,
 1873 *Eleocharis palustris* (L.) R. et Sch.: Ko,
 1874, 99 *Eleocharis palustris* : Ko,
 1878 *Eriophorum latifolium* Hoppe: Ko,
 1879 *Eriophorum angustifolium* Honckeny: Ko,
 1888 *Schoenus nigricans* L.: Ko,
 1889 *Cladium mariscus* (L.) Pohl: Ko,
 1893 *Carex stenophylla* Wahlbg.: Ko,
 1897 *Carex paniculata* L.: Ko,
 1898 *Carex vulpina* L.: Ko,
 1903 *Carex praecox* Schreb.: Ko,
 1906 *Carex disticha* Huds.: Ko, Ksz,
 1915 *Carex elata* All.: Ko,
 1918 *Carex flacca* Schreb.: Ko, r, Sz,
 1921 *Carex tomentosa* L.: Ko, Ksz,
 1928 *Carex caryophylla* Latour.: r,
 1934 *Carex panicea* L.: Ko, Sz,
 1938 *Carex michelii* Host: Ko,
 1940 *Carex distans* L.: Ko,
 1946 *Carex secalina* Wahlbg.: Ko,
 1949 *Carex vesicaria* L.: CsiTszri-ér,
 1950 *Carex acutiformis* Ehrh.: Ko, Sz,
 1951 *Carex riparia* Curt.: Ko, Cs
 1952 *Carex melanostachya* Willd.: Ksz,
 1954 *Carex hirta* L.: Szp, Tsz,
 1958 *Bromus inermis* Leyss.:
 1960 *Bromus sterilis* L.: Tsz
 1982 *Festuca rupicola* Heuff.: Ko, Sz,
 1988 *Festuca pratensis* Huds.: Ko,
 1993 *Glyceria maxima* (Hartm.) Holmberg: Ksz,
 Tsz,
 1997 *Puccinellia distans* (Jacq.) Parl.: Ko,

- 2000 *Sclerochloa dura* (L.) P. B.:
 2002 *Poa pratensis* L.: Nysz,
 2005 *Poa trivialis* L.: Ko,
 2007 *Poa palustris* L.: Ko, Ksz, Tsz,
 2009 *Poa compressa* L.: Ko, Tsz,
 2011 *Poa bulbosa* L.:
 2012 *Poa annua* L.: Tsz,
 2014 *Briza media* L.: Ko, r,
 2016 *Dactylis glomerata* L.: Ko, Ksz, Tsz,
 2030 *Lolium perenne* L.: Tsz,
 2031 *Lolium multiflorum* Lam.: Ko,
 2034 *Molinia (hungarica)* Milkovits: Ko, Tsz,
 2037 *Agropyron repens* (L.) P. B.: Ko,
 2038 *Agropyron intermedium* Host: Ko,
 2047 *Phragmites australis* (Cav.) Trin.: Ko, Tsz,
 2054 *Deschampsia cespitosa* (L.) P. B.: Ko, Ksz,
 2056 *Holcus lanatus* L.: Ko,
 2057 *Arrhenatherum elatius* (L.) J. et C. Presl:
 Ko,
 2073 *Koeleria cristata* (L.) Pers.: Ko,
 2074 *Apera spica-venti* (L.) P. B.: Ko,
 2078 *Agrostis stolonifera* L.: Ko,
 2084 *Calamagrostis epigeios* (L.) Roth: Ko,
 2085 *Phleum pratense* L.: Tsz,
 2087 *Phleum phleoides* (L.) Karsten: Ko,
 2088 *Alopecurus pratensis* L.: Ko, Sz,
 2093 *Stipa capillata* L.: Ko,
 2100 *Stipa pulcherrima* C. Koch: Ko,
 2103 *Hierochloë repens* (Host) P. B.: Ksz,
 2107 *Phalaroides arundinacea* (L.) Rauschert:
 Ko, Ksz,
 2112 *Cynodon dactylon* (L.) Pers.: Ko,
 2119, 99 *Panicum capillare* L.: Ko,
 2129 *Setaria pumila* (Poir.) R. et Sch.: Ko
 2144 *Sparganium erectum* L.: Szp,
 2147 *Typha angustifolia* L.: Ko,
 2148 *Typha latifolia* L.: Tsz,
 8011 *Equisetum palustre* L.: Ko, Ksz,
 8013 *Equisetum x moorei* Newman: ny, Tsz,
 8014 *Equisetum ramosissimum* Desf.: Ko,
 8050 *Dryopteris filix-mas* (L.) Schott: Tsz,
 8057 *Salvinia natans* (L.) All.: Tsz,

Összegzés

Ezideig a Táti-szigetekről 252, a Kolozson-túli dűlő láprétjeiről, homokpusztagyepéből és gyomtársulásaiból 288, míg a Duna mellékéről összesen 483 fajt sikerült kimutatnom. Sajnálatos tény, hogy számos, FEICHTINGER (1864, 1865, 1899) által ismertetett (esetleg már általa is ritkának vélt) faj mára nagy valószínűséggel eltűnt a szigetekről, ilyen a *Pulsatilla grandis* Wender, *Peucedanum officinale* L., *Muscari botryoides* (L.) Mill., *Viola stagnina* Kit., *Veronica scutellata* L., stb. Szintúgy nem sikerült megerősíteni a Kolozson-túli dűlőn a *Gentiana austriaca* előfordulását – melynek a környéken számos korábbi lelőhelye ellenére sincs ma biztos előfordulása – és a KOVÁCS (1957) felvételeiben szereplő *Parnassia palustris* L.-t sem. Fontos eredmény, hogy jelen közlemény a Kesztlőc és Piliscsév körüli láprétek feltárása (PENKSZA 1991, 1992) után a Piliscsabáig húzóódó (egykori) láprétkomplexum legnagyobb kiterjedésű tagjáról nyújt aktuális florisztikai képet.

Jelentős eredményként értékelhető az *Orobanche gracilis* újabb alföldi termőhelyének felfedezése, az adventív növények (*Panicum capillare*, *Iva xanthiifolia*, *Veronica peregrina*, *Bidens frondosa*) terjedésével kapcsolatos információk szerzése és több korábban közölt faj jelenlétének megerősítése, valamint számos ritka vagy szörványos faj (pl. *Oenanthe fistulosa*, *Carex secalina* Wahlbg.) újabb lelőhelyének megtalálása.

Köszönetnyilvánítás

Köszönetemet fejezem ki ISÉPY Istvánnak és KALAPOS Tibornak munkám összefoglalásában nyújtott segítségükért, KEVEY Balázsnak és PENKSZA Károlynak a lektorálás során adott tanácsaikért, KRAKKÓ Lászlónak (Tát) és diákjainak a szigetek történetével kapcsolatos információkért, valamint PIFKÓ DÁNIELnek a terepbejárásokban nyújtott segítségéért.

Summary

Floristic records from the Danube floodplain at Esztergom
 Z. BARINA

New floristic records from the Danube valley at Esztergom and its surroundings are presented. Marshes at Kolozson-túli dűlő and meadows at the Táti-szigetek were studied. 483 vascular species, including numerous rare taxa e.g. *Bidens frondosa*, *Oenanthe fistulosa*, *Veronica peregrina*, are enlisted. Data to the site history and description of the current state is also given.

Irodalom

- BAUER N. – BARNA J. (1999): Dorog és Esztergom környékének növényvilága. – Bakonyi Természettudományi Múzeum, Zirc, 80 pp.
- BOROS Á. (1917): Újabb adatok Budapest környéke növényzetének ismeretéhez – Botanikai Közlemények **16**:116-118.
- BOROS Á. (1917, 1918, 1925): Florisztikai jegyzetek. – Kézirat, MTM Növénytar.
- BOROS (1937): Magyarországi hévizek felsőbbrendű növényzete. – Botanikai Közlemények **34** (3-4): 85-118.
- BOROS Á. (1953): A Pilis-hegység növényföldrajza. – Földrajzi Értesítő **3**:370-384.
- CSAPODY V. (1935): A cserkészek növénygyűjtő napjának eredményei. – Botanikai Közlemények **33**: 195-197.
- DOMOKOS J. (1934): Kisebb florisztikai adatok. – Magyar Botanikai Lapok **31**: 150-159.
- FEICHTINGER S. (1864): Adatok Esztergom megye flórájából. – Magyar Orvosok és természetvizsgálók 1863-ban tartott IX. nagygyűlésének munkálatai. Pest
- FEICHTINGER S. (1865): Közlemények Esztergom megye helyrajzából. – Magyar Orvosok és természetvizsgálók 1864-ben tartott X. nagygyűlésének munkálatai. Pest
- FEICHTINGER S. (1899): Esztergom megye és környékének flórája. – Esztergom Vidéki Régészeti és Történelmi Társaságának kiadványa, Esztergom
- GRUNDL I. (1865): Mittellungen aus Ungarn – Österreichische Botanische Zeitschrift **15**(1): 11-13.
- HOPP F. (1988): Egy névtelen rezervátum - A tatiszigetek utolsó 50 éve (1938-1988) – LIMES 1992(2): 57-80.
- KÁRPÁTI I. – KÁRPÁTI V. (1958): A Duna-ártér félruderális gyepeinek cönológiai termőhelyi értékelése – Botanikai Közlemények **50**(1-4): 21-33.
- KÁRPÁTI I. – PÉCSI M. – VARGA Gy. (1961): A vegetáció és az ártéri szintek fejlődésének kapcsolata a Dunakanyarban – Botanikai Közlemények **49**: 299-308.
- KÁRPÁTI Z. (1947): Megjegyzések és adatok Budapest és környékének flórájához – Borbásia **7**: 45-57.
- KERNER A. (1867): Die Vegetationsverhältnisse des mittleren und östlichen Ungarns. – Österreichische Botanische Zeitschrift **17**: 133., 175., 215., 250., 360., 383.
- KOVÁCS M. (1957): Magyarország láprétejeinek cönológiai és ökológiai viszonyai. – Kandidátusi értekezés, Bp.
- KOVÁCS M. (1962): Die Moortviesen Ungarns – Akadémiai Kiadó, Budapest
- MUSICZ L. (1995): Védelemre érdemes természeti értékek feltárása Komárom-Esztergom megye Duna-menti településein. – Pályamunka a KTM TH által meghirdetett „Természetvédelmi oltalom alatt nem álló területek természeti értékeinek feltárása és megóvása” c. pályázatra.
- PENKSZA K. (1991): Checklist of vascular plants for two localities at Esztergom, Hungary – Abstracta Botanica **15**: 63-65.
- PENKSZA K. (1992): Láprétfoltok Esztergom vidéke délkeleti részén – Botanikai Közlemények **79**(2): 145-162.
- PINKE Gy. (1999): A *Legousia speculum-veneris* (L.) Chaix és az *Anthoxanthum aristatum* Boiss. a Kis-Alföldön. – *Kitabelia* **4**(2): 279-285.
- POLGÁR S. (1927): A *Veronica peregrina* magyarországi előfordulása (Öntös Dunasziget tavaszi flórája). – Magyar Botanikai Lapok **26**: 50-53.
- PRISZTER Sz. (1963): A magyar adventívflóra bibliográfiája. – Botanikai Közlemények **50**: 213-223.
- SIMON T. (1992): A magyarországi edényes flóra határozója. – Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 892 pp.
- SOÓ R. (1980): A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve VI. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 557 pp.